

ŠKOLA PRE BUDÚCNOSŤ

- prostredie pre kladenie otázok, hľadanie odpovedí,
objavovanie životného poslania, zvedomovanie výziev
a nachádzanie ich tvorivých riešení

VZDELANIE NIE JE TO, ČO VYJDE Z ÚST UČITEĽA, ALE TO, ČO SA UDEJE SO ŽIAKOM. (Miles Horton)

VÝCHODISKÁ ŠKOLY

Súčasný stav. V našom systéme stredoškolského vzdelávania postavenom na dvoch póloch (akademicky orientované gymnáziá – profesne orientované odborné školy) chýba stred v podobe všestranného vzdelania pre život zameraného na vyvážený rozvoj osobnosti a integrálne poznanie, na kvality, ktoré sú nevyhnutné pre dobové výzvy súvisiace s tvorbou morálne a ekologicky uvedomelej spoločnosti.

Výzvy dnešnej doby. Rýchlo sa meniace prostredie, komplexnosť a dynamika týchto zmien, konzumnosť života, poškodzovanie životného prostredia, paradigma súťaživosti, existenčné odcudzenie, potreba spoluzitia v inakosti, či kríza demokracie – si vyžadujú nadhľad a zručnosti, ktoré zameranie na špecializáciu alebo na čisto teoretické poznanie jednotlivých odborov neponúka.

Nároky na vzdelávanie. Ako uvádza dokument Učiace sa Slovensko, vo vzdelávaní je nevyhnutné pestovať tvorivosť a schopnosť pracovať s istou mierou neistoty a rizika, zabezpečiť istú flexibilitu učenia sa, primeranú autonómiu učiacich sa, vyvážený pomer inštitucionálnej štruktúry a individuálnej slobody s formovaním zmyslu pre spoločenskú zodpovednosť a prosociálne kompetencie.

Nový typ školy. Školy musia týmto potrebám vychádzať v ústrety a celou organizáciou vyučovacieho procesu podporovať novú kultúru vzdelávania a budovania zdravých vzťahov. Musia viesť k nadhľadu, poznávaniu trendov vývoja v jednotlivých oblastiach a k porozumeniu ich zdrojov a dôsledkom. Zároveň by mali sprostredkovať perspektívu ukazujúcu nové možnosti a umožňujúcu rozlišovať autentické inovácie.

Potreby tínedžerov. Mladí ľudia túžia po oduševnení a harmónii, porozumení životu a po zmysluplných vzoroch, ktoré by mohli nasledovať. Dôležité sú pre nich ideály pravdy, dobra a krásy – tie by preto mali byť aj súčasťou vízie školy. Študenti by mali mať priestor kultivovať svoje prostredie esteticky a mravne, tak aby sa v škole dobre cítili a aby do nej radi chodili. Prostredníctvom umenia ich môžeme viesť k vlastnej tvorivosti, k jemnoci a vkusu, ktoré by nielen vyžadovali od svojho okolia, ale aj realizovali vlastnými rukami; prostredníctvom humanitných predmetov zas k hodnotám a vedomiu vlastnej dôstojnosti, aby sa ich nevzdali

pod vplyvom tlaku davu; prostredníctvom exaktných predmetov k precíznosti a dôslednosti, aby ju uplatňovali vo svojej práci; prostredníctvom pracovných návykov k prekonávaniu odporu hmoty, aby dokázali realizovať svoje sny.

Cieľ vzdelávania spočíva vo formovaní integrálnej individuality s citom pre svet kultúry i prírody, ktorá vníma život v súvislostiach, má kontextové myslenie, kultivovanú osobnosť, psychickú odolnosť, vytríbenú vnímavosť a činorodú vôľu.

Absolvent je hodnotovo zakotvený mladý človek, so sebadôverou, dôverou voči svetu a druhým, so schopnosťou radovať sa zo života, s odvahou, zvedavosťou a otvorenosťou voči novým podnetom, s vôľou a schopnosťou tvoriť a realizovať svoje idey, prekonávať prekážky, akceptovať opodstatnené pravidlá, so schopnosťou kultivovane komunikovať, s ohľaduplnosťou voči ostatným, s orientáciou vo svete a v poznatkoch, chápujúci súvislosti, schopný spolupracovať s druhými, iniciatívny, tvorivý, zodpovedný.

Vzdelávací program je cestou poznávania sveta v jeho celistvosti, s jeho zákonitostami, tajomstvami a zároveň cestou poznávania seba i druhých prostredníctvom osobnej skúsenosti (vlastná tvorivosť a skúmanie, hľadanie svojho poslania). Skladá sa z troch pilierov: osobnostného (zameraného na sebaopoznanie, umelecké a pracovné zručnosti), humanitného (integrujúceho humanitné predmety do mravného obrazu človeka a spoločnosti) a prírodovedného (začleneného do enviromentálnych výziev doby), ktoré sa budujú paralelne vedľa seba počas celého štúdia a sú navzájom prepojené spoločnými témami. Porozumieť dnešnej dobe znamená nielen myšlienkovú a skúsenostne pochopiť problémy v jednotlivých oblastiach a obsiahnuť ich potenciálne riešenia (nadhľad a kritické myslenie), ale aj vedome kultivovať individuálne spojenie s kultúrnymi výdobytkami našej civilizácie.

Poslaním školy je zapalať žiakov pre celoživotné vzdelávanie a realizáciu ich ideí, viesť ich do života a pomôcť im nájsť to, pre čo sa narodili na tento svet, ich poslanie, oblasť, ktorej sa chcú v živote venovať. Zároveň by mala žiakov viesť k zodpovednosti, tvorivosti, proaktívnosti, ku kultúre spolupráce a k schopnosti budovať spoločenstvo. Ducha školy by malo tvoriť nadšenie pre spoločnú tvorbu, v pozadí ktorej bude spoločne zdieľaný príbeh motivujúci študentov aj učiteľov k zmyslom naplnenej budúcnosti.

Vedomosti nie sú cieľom, len prostriedkom na sebarozvoj a sebarealizáciu. Cieľom je schopnosť múdro sa rozhodovať v živote. Skutočné pochopenie nie je možné bez vytvárania vzťahov medzi jednotlivými vecami, poznatkami, doménami, procesmi a javmi a prepájania poznatkov o svete s poznatkami o sebe samom. Až takéto prepojenie individuality človeka s informáciou prináša vnútorný zápal pre poznanie, zapamätanie si a pochopenie vedomostí. Na začiatku každej učebnej látky a aj v priebehu jej osvojovania preto musí stáť živé spojenie s tým, čo je univerzálne a zároveň individuálne – s ľudským Ja. Študenti musia cítiť, že učivo sa týka ich samotných, ich života, že to nie je niečo vzdialené a cudzie, potrebné len kvôli zvládnutiu testov. A práve to je podstata výzvy stojacej pred učiteľom – vedieť predmet naplniť ľudskosťou a fakty prepájať s človekom.

KONCEPCIA

Inšpirácie. Škola je inšpirovaná najmä Berlínskou evanjelickou školou, pozitívnou psychológiou a prvkami waldorfskej, montessori, a intuitívnej pedagogiky. Jej cieľom je organickým spôsobom vychovávať k zmyslu,

hodnotám, k umeleckej vnímavosti a integrálnosti poznania a sveta. Kľúčovými hodnotami školy budú tvorivosť, podnikavosť, sebadôvera, empatia, spolupráca, líderstvo, integrita – podporujúce komplexný rozvoj všetkých typov inteligencie. Tie budú v rôznych kontextoch rozvíjané počas celého štúdia.

Obsah a spôsob vzdelávania. Učitelia pripravujú študijné materiály na základe učebníc a podnetov z iných zdrojov spĺňajúcich požiadavky na nadhľad, stručnosť, orientáciu na život aj požiadavky štátu. Žiaci budú prechádzať spoločným vzdelávacím základom a každý si bude môcť vybrať z učiteľov svojho osobného tútora, ktorý ho popri všeobecnom spoločnom základe bude individuálne viesť po jeho vlastnej ceste za poznáním a sebarealizáciou. Jeden tútor bude viesť viacerých žiakov. Stretnutia budú súčasťou týždenného rozvrhu. Každá trieda bude mať 2 tútorov.

Všeobecný základ bude dopĺňaný voliteľnými nadstavbovými predmetmi. Na hodinách budú vždy 2 učitelia, ktorí si budú poskytovať spätnú väzbu a podporu a žiakom zároveň budú predvídať vzor vzájomnej komunikácie a spolupráce. Získavanie potrebných vedomostí a nadhľadu v rôznych oblastiach bude podporované citlivým vedením učiteľov, ktorí budú žiakov prostredníctvom osobného zdieľania a práce s kvalitnou svetovou literatúrou sprevádzať v zvedomovaní kľúčových tém mladosti a dospelosti, lásky, hrdinstva, priateľstva, spravodlivosti, osudu, hodnôt, ideálov či spoločenských. Žiaci si tak vybudujú charakter, cit pre hodnoty i úctu k múdrosti pretavenej do skúseností generácií našich predkov a geniálnych umelcov, ktorú sa budú učiť prepájať s aktuálnymi problémami ich každodenného života.

Téma organického prepojenia teórie a praxe bude podporená aj rozdelením všetkých predmetov na teoretickú a praktickú časť, vďaka čomu sa žiaci v jednotlivých oblastiach naučia spájať poznanie s konkrétnymi situáciami a výzvami našej doby. Kľúčovou zložkou vzdelávania budú umelecké, remeselné a pracovné činnosti rozvíjajúce a kultivujúce tvorivé schopnosti žiakov a ich cit pre zodpovednosť za priestor, v ktorom pôsobia (napr. dizajn a realizácia školskej komunitnej záhrady a rôznych prírodných stavieb, spoločná tvorba a údržba areálu školy).

Nebudú chýbať predmety zamerané na technológie – výroba a spracovanie potravín, nerastných surovín, odpadu, výroba energií, hospodárenie s vodou, s lesmi, poľnohospodárstvo, doprava, bývanie, textilný priemysel, ochrana životného prostredia, stavebníctvo. Samozrejmosťou budú aj predmety ako vedomé vzťahy a výchova k rodičovstvu, zdravá výživa a varenie, budovanie domova, občianska participácia, časový manažment, základy podnikania a práva, tvorba zámeru, etika podnikania, či účtovníctvo, to všetko doplnené exkurziami do rôznych sociálnych zariadení, firiem a inštitúcií. Za absolvovanie predmetov, u ktorých to bude možné žiaci získajú certifikáty.

Výstupy. Vyučovanie bude viesť k projektom na základe realizácie študentských nápadov. Projekty budú spojené najmä s činnosťami zameranými na praktický život a ochranu prírody, na výzvy a nesenie zodpovednosti ako aj na spoluprácu s odborníkmi, univerzitami či firmami. Ich prezentácia môže byť tímová aj individuálna. Študenti budú pod mentorským vedením učiteľov konfrontovaní s množstvom prekážok a výziev, ktoré pre nich budú skúškou vytrvalosti, tvorivosti, flexibility, sily a schopnosti problémy prekonať. Dôležité pri tom bude, aby bol myšlienkový nápad (napr. projekt originálnej cestovnej kancelárie, knižnice či zaujímavého parku, kaviarne) dotiahnutý do realizačného, zhmotneného konca, so všetkým, čo k tomu

patrí, vrátane marketingového prieskumu, orientácie v inštitúciách a zákonoch, v technológiách, v predmete projektu, v dizajne, v manažmente, v účtovníctve, v podnikaní, v propagácii. Cennou skúsenosťou, reálnym poznaním a spätnou väzbou na seba aj svet bude i každé zistenie, že určitý nápad z nejakého dôvodu (jasne identifikovaného) nie je možné uskutočniť.

Súčasťou vzdelávania budú mesačné témy (napr. voda, pohyb, stav, ľudskosť, harmónia), na ktoré sa bude pozeráť očami všetkých odborov reprezentovaných vyučovanými predmetmi (napr. na vodu sa dá pozrieť filozoficky, literárne, historicky, geograficky, biologicky, fyzikálne, geometricky, architektonicky, esteticky, sociálne, politicky, dá sa s ňou pracovať na záhrade). Vytvára to vedomie súvislostí, rozširuje poznanie a pre študentov i učiteľov ponúka množstvo nečakaných objavov.

Záver štúdia. Vzdelávanie bude ukončené štátnou aj internou maturitou, zameranou na prezentáciu osobnej cesty poznaním a skúsenosťami prostredníctvom konkrétnych prác a projektov, s reflexiou výziev, prekážok, poznania, sebapoznania a vyhodnotenia vlastnej študijnej a vývinovej cesty. Maturant by pred učiteľmi a odborníkmi mal stáť ako zrelá osobnosť s vlastným dielom, nie ako ustráchaný žiak pred vševediacou skúšobnou komisiou. Maturitná skúška by mala byť obohacujúcim zážitkom pre obe strany. To je možné len za predpokladu, že má slávnostnú a zároveň priateľskú atmosféru vzájomného zdieľania a posúvania úvah a poznatkov k ďalším možnostiam, nie napĺňania paušálne stanovených vedomostných požiadaviek.

Absolventi budú mať možnosť absolvovať **ročný pomaturitný integratívny program**, ktorý ich pripraví na realitu dnešných univerzít.

METÓDY

Tímový model vyučovania s frontálnou výučbou v pozadí. Práca v menších skupinách umožňujúcich vzájomnú diskusiu. Posilňovanie osobností v skupine vďaka priestoru na názory a nápady. Skupiny budú poverené prípravou materiálov na opakovanie či vymýšľanie nových úloh.

Individuálny prístup bude vychádzať zo samostatného plánovania vzdelávacieho procesu a zo samoosvojovania si učiva zo študijných materiálov s možnosťou práce individuálne či skupinovo, s rovesníkmi či staršími žiakmi. Paralelne bude prebiehať individuálna práca učiteľa s vybraným žiakom. Výsledkom budú portfóliá vlastných prác a projektov na prezentáciu žiaka navonok ako aj osobný denník žiaka s podrobnou evidenciou jeho vzdelávacieho postupu, so zadanými úlohami s výhľadom na celé štúdium, s konkrétnymi časovými cieľmi a sebahodnotením vlastného postupu kontrolovaný tútorom či učiteľom na konci každého týždňa. Prezentácie vlastného bádania.

Zameranie na proces tvorený vnímaním, zbieraním skúseností, reflexiou a tvorivou činnosťou. Samostatné objavovanie prostredníctvom sokratovského rozhovoru s učiteľmi. Riadená diskusia s opakovaním počutého – umenie počúvať a diskutovať. Argumentácia, príprava na diskusiu, jej zmysel. Pozorovanie prírody, procesov, udalostí, života bez úsudkov. Oddelenie faktov od názorov. Umelecké činnosti. Estetické spracovanie ako výstup zo všetkých činností. Komplexnosť od idey, cez poznatky k realite a zrealizovanému dielu. Dramaturgia vyučovania – práca s tajomstvom, otázkou. Motivačný úvod, hľadanie s dramatickým vrcholom, uzavretie odpoveďami alebo pokračovanie otvoreným koncom.

Programy. Tvorivé dielne podľa vlastného výberu v polročnom intervale pod vedením učiteľov, externistov, rodičov či spolužiakov – priestor na spoznávanie sa v komunite. Program telesnej zdatnosti – telesné aktivity a výzvy. Spolupráca s odborníkmi z praxe ako súčasť vyučovacieho procesu. Divadlo ako nástroj prezentačných zručností a zvedomovanie charakterov. Nesenie osobnej zodpovednosti za časť spoločného priestoru. Sústavná starostlivosť o niečo. Práca s biografiami. Odhaľovanie životného poslania a skúmanie medziľudských vzťahov a rôznych charakterov. Študentská aj rodičovská samospráva. Spoločná práca na pravidlách, zvedomovanie procesov. Vzdelávania pre učiteľov a rodičov, prípadne verejnosť.

Hodnotenie v podobe spätnej väzby. Individuálne ciele pre žiakov a sledovanie ich plnenia. Testovanie vedomostí na základe individuálneho rozhodnutia žiaka o termíne. Jasne nastavené pravidlá a časové limity na testovania, ukončovania prác a zadaní, spätné pohľady. Škálovanie miesto známkovania. Slovné hodnotenie s pravidelným spätným pohľadom.

NÁROKY NA UČITEĽOV

Príslušné vzdelanie a životná skúsenosť. Praktické poznanie prostredníctvom skúseností v umeleckých či praktických činnostiach. Vzťah k prírode, pôde či zvieratám. Umelecká aktivita. Ochota podieľať sa na starostlivosti o areál školy. Práca na rozvoji osobnosti a na svojom raste, najmä práca na osobných cnostiach v duchu pozitívnej psychológie (múdrosť, odvaha, ľudskosť, spravodlivosť, zdržanlivosť, transcendencia).

ROZVRHNUTIE VÝUČBY

Celodenné komunitne orientované vzdelávanie. Úvodná polhodinka každodenného vyučovania venovaná diskusii na aktuálnu tému školy alebo zo sveta. Blokovaná výučba v dvojhodinokách – umožňuje zahĺbenie do tém a efektívnejšie zvládanie kvantitatívnych požiadaviek štátu. Projektový deň. Týždenné individuálne konzultácie a spätné pohľady s tútorom. Intelektuálne bloky prestriedané umeleckými a praktickými aktivitami. Poobedňajšia práca na areáli školy v kontexte výchove k ekologickej integrite a trvalej udržateľnosti. Diskusné kluby po vyučovaní vedené učiteľmi, pre ktorých je oblasť koníčkom – filmový, čitateľský, spoločenský, kultúrno-umelecký, ekologický a pod. Neskorší začiatok vyučovania, lebo pubertiaci sú nočné typy – sovy. Prázdninové expedície.

K spolupráci pozývame všetkých ideovo a hodnotovo spriaznených pedagógov a odborníkov na vzdelávanie, ktorí by sa chceli stať členmi nášho tímu i spriaznené organizácie a jednotlivcov so záujmom o spojenie síl pri realizácii projektov orientovaných na inovatívne vzdelávanie. V prípade záujmu o spoluprácu nám napíšte na e-mailovú adresu:

info@skolaprebuducnost.sk